

Sprawa C-364/19

Streszczenie wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym zgodnie z art. 98 § 1 regulaminu postępowania przed Trybunałem Sprawiedliwości

Data wpływu:

7 maja 2019 r.

Oznaczenie sądu odsyłającego:

Tribunalul Galați (Rumunia)

Data wydania postanowienia o wystąpieniu z wnioskiem o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym:

27 lutego 2019 r.

Strona powodowa wnosząca apelację:

XU

YV

ZW

AU

BZ

CA

DB

EC

Strona pozwana wnosząca apelację:

S.C. Credit Europe Ipotecar IFN S.A.

Credit Europe Bank NV

Przedmiot postępowania głównego

Apelacje złożone przez powodów XU, YV, ZW, AU, BZ, CA, DB i EC, a także przez pozwane S.C. Credit Europe Ipotecar IFN S.A. i Credit Europe Bank NV od wyroku Judecătoria Galați (sądu pierwszej instancji w Gałaczu, Rumunia),

w którym sąd też częściowo uwzględnił wniesione przez stronę powodową powództwo o ustalenie, że niektóre postanowienia umowy kredytu, zawartej z pozwaną S.C. Credit Europe Ipotecar IFN S.A., mają nieuczciwy charakter.

Przedmiot odesłania prejudycjalnego

Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy dokonania interpretacji art. 1 ust. 2 i art. 4 ust. 2 dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich.

Pytania prejudycjalne

- 1) Czy art. 1 ust. 2 i art. 4 ust. 2 dyrektywy 93/13/EWG, zgodnie z ich wykładnią przedstawioną w sprawie C-186/16, *Andriuc i inni*, należy interpretować w ten sposób, że w przypadku wystąpienia postanowienia dotyczącego ryzyka kursowego, odzwierciedlającego przepis prawa krajowego, sąd krajowy jest w pierwszej kolejności zobowiązany zbadać znaczenie zakazu, o którym mowa w art. 1 ust. 2 dyrektywy, lub wypełnienie przez przedsiębiorcę obowiązku poinformowania uregulowanego w art. 4 ust. 2 dyrektywy, bez dokonania uprzedniej oceny przepisów, o których mowa w art. 1 ust. 2 tej dyrektywy?
- 2) Czy art. 1 ust. 2 i art. 4 ust. 2 dyrektywy 93/13/EWG należy interpretować w ten sposób, że w przypadku niewypełnienia przed zawarciem umowy kredytu obowiązku poinformowania konsumenta przedsiębiorca może skorzystać z postanowień art. 1 ust. 2 dyrektywy, aby postanowienie umowne dotyczące ryzyka kursowego, odzwierciedlające przepis prawa krajowego, zostało wyłączone z oceny nieuczciwego charakteru?

Przywołane przepisy prawa Unii Europejskiej oraz orzecznictwo

Artykuł 1 ust. 2 i art. 4 ust. 2 dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich

Wyroki Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej w sprawach C-92/11, *RWE Vertrieb*, pkt 25; C-34/13, *Kušionová*, pkt 76 i 78; C-280/13, *Barclays Bank SA*; C-119/17, *Lupean i Lupean*; C-51/17, *OTP Bank i OTP Faktoring*, i C-186/16, *Andriuc i in.*, pkt 27–31

Przywołane przepisy prawa krajowego

Artykuł 1578 *Codul civil* (1864) (kodeksu cywilnego z 1864 r.), w wersji obowiązującej w dniu zawarcia umowy kredytu – 8 listopada 2007 r. – przewidywał, że „[...] Zobowiązanie wynikające z pożyczki jest zawsze ograniczone do tej samej kwoty cyfrowej wyrażonej w umowie. Jeżeli wartość

waluty zmniejszy się lub zwiększy przed upływem terminu płatności, dłużnik zobowiązany jest do zwrotu pożyczonej kwoty wyłącznie w walucie będącej w obiegu w chwili zapłaty”.

Zwięzłe przedstawianie okoliczności faktycznych i postępowania głównego

- 1 Umową kredytu i gwarancji z dnia 8 listopada 2007 r. pozwany Credit Europe Bank Ipotecar IFN SA Bucarest udzielił powodom XU, YV, ZW i AU oraz NL kredytu hipotecznego na zakup mieszkania w wysokości 124 700 franków szwajcarskich (CHF) na okres 30 lat. W dniu 6 kwietnia 2014 r. zmarł NL, pozostawiając powodów ZW (pozostającego przy życiu małżonka) oraz BZ, CA, DB i EC (dzieci) jako spadkodawców.
- 2 Zgodnie z planem spłaty kredytu miesięczna rata w okresie od dnia 3 grudnia 2007 r. do dnia 2 maja 2008 r. wynosiła 0 CHF, w okresie od dnia 2 czerwca 2008 r. do dnia 1 listopada 2011 r. wahała się między 436,45 CHF a 498,8 CHF, zaś w okresie od dnia 2 listopada 2011 r. do dnia 2 listopada 2037 r. ustalona została w granicach od 680,63 CHF do 683,5 CHF.
- 3 W dniu 31 marca 2009 r. pozwana Credit Europe Ipotecar IFN SA dokonała cesji wierzytelności powstałej na skutek zawarcia umowy kredytu na pozwaną Credit Europe Bank NV Amsterdam.
- 4 Zarówno umowa początkowa, jak i akt dodatkowy z dnia 3 października 2011 r. dotyczący renegotjacji kredytu przewidywały, że ewentualne różnice w kursie walut miały zostać poniesione przez kredytobiorców.
- 5 Wartość kredytu, która w dniu podpisania umowy wynosiła 124 700 CHF, była równa wartości 256 221,09 lejów rumuńskich (RON). W dniu złożenia pozwu do Judecătoria Galați (sądu pierwszej instancji w Gałaczu), 16 marca 2015 r., wartość kredytu wynosiła 522 991,8 RON, a to w wyniku wzrostu kursu franka szwajcarskiego o 204,12%.
- 6 Pozwem z dnia 16 marca 2015 r., zmienionym w dniu 8 października 2015 r., wniesionym do Judecătoria Galați (sądu pierwszej instancji w Gałaczu) przeciwko pozwanej Credit Europe Ipotecar IFN SA, powodowie XU, YV, ZW, AU, BZ, CA, DB i EC zwrócili się do sądu o wydanie wyroku, w którym sąd ten stwierdzi, między innymi, nieuczciwy charakter, a w następstwie bezwzględną nieważność postanowienia dotyczącego przyjęcia przez stronę powodową ryzyka kursowego, w konsekwencji czego wniesli o określenie kursu walut CHF-RON zgodnie z wartością z dnia zawarcia umowy oraz o zwrot nadpłaconych kwot.
- 7 Powodowie twierdzili, że pozwana nie poinformowała ich o ryzyku związanym ze wzrostem wartości waluty CHF, co stanowi okoliczność możliwą do przewidzenia przez bank w świetle jego doświadczenia finansowego, oraz że to zaniechanie stanowi naruszenie obowiązku doradztwa, tak że w efekcie powodowie związali się umową, mając zniekształcony i nierealistyczny obraz zakresu przyjętych praw

i obowiązków. Powodowie powołali się na fakt, że urzędnik bankowy, w którego zakresie obowiązków leżą kredyty (pracownik pozwanej), nakłonił ich do zaciągnięcia kredytu we CHF, uzasadniając to tym, że był on najkorzystniejszy na rynku bankowym i nie był obciążony żadnym ryzykiem, gdyż frank szwajcarski był najbardziej stabilną walutą na rynku walutowym. Twierdzili również, że zwrócili się do urzędnika bankowego, w którego zakresie obowiązków leżą kredyty, o wyliczenie wartości pożyczonej sumy w walucie krajowej (RON) oraz w euro, lecz ten zakomunikował im, że zawierali kredyt jedynie we frankach szwajcarskich. Biorąc pod uwagę, że powodowie nie pracowali w sektorze bankowym i nie posiadali niezbędnej wiedzy dotyczącej rynku walutowego, wskazali oni, że zostali przekonani do zawarcia takiego rodzaju umowy i że urzędnik bankowy wyjaśnił im, iż był to jego sektor i że powinni zaufać jemu i instytucji bankowej.

- 8 Powodowie wnieśli również o stwierdzenie nieuczciwego charakteru postanowień dotyczących kursu walut i sposobu naliczania odsetek.
- 9 Pozwane Credit Europe Ipotecar IFN SA i Credit Europe Bank NV podniosły zarzut niedopuszczalności żądania stwierdzenia nieuczciwego charakteru oraz, w konsekwencji, żądania stwierdzenia bezwzględnej nieważności postanowienia dotyczącego obciążenia ryzykiem kursowym, jak również określenia kursu walut CHF-RON zgodnie z wartością z dnia zawarcia umowy, ponieważ rumuńskie ustawodawstwo nie przewiduje takiej możliwości uzupełnienia umowy o dodatkowe postanowienie przez organ sądowy, zaś dyrektywa 93/13/EWG nie miała zastosowania. W związku z tym uważają, że nie zachodzi problem domniemanej nierównowagi kontraktowej, biorąc pod uwagę, że zasada nominalizmu walutowego została ustanowiona przez ustawodawcę krajowego (art. 1578 kodeksu cywilnego), nie zaś przez instytucję kredytową. Ponadto informacja na temat ogólnego ryzyka kursowego jest dostrzegalna dla każdego przeciętnego konsumenta. Pozwane wyjaśniły również, że przedsiębiorca nie ma żadnego umownego lub prawnego obowiązku poinformowania o występowaniu ryzyka kursowego, czyli o poziomie wzrostu lub spadku wartości waluty, a zatem że nie można uznać złej wiary instytucji finansowej, która nie miała pewnej wiedzy co do ewolucji waluty CHF. Uznane przez powodów za zawinione, zarzucane zachowanie instytucji finansowych nie podlega sankcji zgodnie z jakimkolwiek aktem ustawodawczym obowiązującym w dniu przyznania kredytu ani z jakimkolwiek aktem ustawodawczym obowiązującym obecnie.
- 10 Wyrokiem z dnia 30 stycznia 2018 r. Judecătoria Galați (sąd pierwszej instancji w Galați) częściowo uwzględnił powództwo, oddalając jednak jako bezpodstawny, między innymi, wniosek dotyczący stwierdzenia nieuczciwego charakteru oraz, w konsekwencji, bezwzględnej nieważności postanowienia dotyczącego obciążenia powodów ryzykiem kursowym.
- 11 Po pierwsze sąd ten w uzasadnieniu przeanalizował ryzyko kursowe, określone w Norma Băncii Naționale a României n. 17/2003 (zarządzeniu krajowego banku Rumunii nr 17/2003), jako ryzyko doznania straty lub nieosiągnięcia

oczekiwanych zysków, wynikające z wahań kursu walut. Ponieważ umowa przewidywała ponoszenie ryzyka kursowego przez powodów, sąd ustalił, iż - jak wynika z pozwu – powodowie zawarli umowę w CHF, gdyż była ona dla nich bardziej korzystna, mimo że mogli swobodnie wybrać na bankowym rynku finansowym kredyt w lejach rumuńskich lub w walucie innej niż CHF. Chociaż powodowie twierdzili, że domniemane postanowienie dotyczące ryzyka kursowego zostało im narzucone bez możliwości dokonania w niej zmian, Judecătoria Galați (sąd pierwszej instancji w Gałaczu) uznał, że fakt zaciągnięcia kredytu w walucie obcej na okres 30 lat stanowi przyjęcie ryzyka wahań tej waluty. Ponadto sąd uznał, że postanowienia umowy zobowiązujące kredytobiorców do spłaty rat kredytowych w CHF nie powodują znaczącej nierównowagi praw i obowiązków stron, ponieważ nie zostały one zawarte wyłącznie na korzyść instytucji kredytowej, oraz że nie można stwierdzić złej wiary instytucji finansowej, ponieważ w sprawie nie ustalono, że narzuciła ona powodom zakontraktowany produkt finansowy.

- 12 Po drugie, jeśli chodzi o zobowiązanie przedsiębiorcy do dostarczenia pełnych, prawidłowych i precyzyjnych informacji, co zakłada również obowiązek jasnego i jednoznacznego sformułowania postanowień umownych w taki sposób, aby ich zrozumienie nie wymagało posiadania specjalistycznej wiedzy, sąd pierwszej instancji uznał, że ze sposobu, w jaki sporządzono postanowienia umowne dotyczące ryzyka kursowego wynika, iż pozwane w momencie zawarcia umowy wyjaśniły, że spłata kredytu nastąpi w frankach szwajcarskich. Z posiadania kredytodawcę statusu przedsiębiorcy nie można wywnioskować domniemania wiedzy na temat ewolucji kursu CHF lub możliwości jej przewidzenia. Ponadto sąd cytuje wyrok Trybunału z dnia 4 marca 2004 r., Cofinoga (C-264/02), w sprawie ograniczeń ustanowionych przez warunki dobrego funkcjonowania rynku. W związku z tym instytucja kredytowa nie jest zobowiązana do udzielania porad finansowych osobom fizycznym, a jedynie do przedstawienia swojej oferty kredytowej. Podsumowując, sąd pierwszej instancji uważa, że powodowie zostali poinformowani o złożonej ofercie, którą uznali za korzystną.
- 13 W dniach, odpowiednio, 7 marca 2018 r. i 15 marca 2018 r., zarówno powodowie, jak i pozwane, wnieśli apelację od wyroku sądu pierwszej instancji.
- 14 Strona powodowa wnosząca apelację domaga się zmiany wyroku wydanego przez sąd pierwszej instancji w taki sposób, aby został stwierdzony nieuczciwy charakter postanowień umownych dotyczących ryzyka kursowego, określenia kursu waluty wedle wartości z momentu zawarcia umowy oraz został nakazany zwrot kwot stanowiących różnicę między kursem waluty z momentu zawarcia umowy a kursem waluty w momencie zapłaty każdej raty.
- 15 Strona pozwana wnosząca apelację powtarza argumenty na swoją obronę przedstawione przed sądem pierwszej instancji i twierdzi, że ryzyko kursowe obciąża w sposób domyślny konsumenta, tym bardziej że ryzyko to nie mogło zostać przewidziane przez przedsiębiorcę, gdyż jest uwarunkowane elementami zewnętrznymi znajdującymi się poza sferą jego kontroli. Ponadto informacje

zostały udzielone prawidłowo i nie zachodzi znacząca nierównowaga. Ponownie powołano się na zasadę nominalizmu walutowego oraz na fakt, że takie postanowienie umowne z punktu widzenia nieuczciwego charakteru jest wykluczone z oceny dokonywanej przez sąd.

Zwięzłe uzasadnienie wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym

- 16 Postępowanie w przedmiocie odesłania prejudycjalnego zostało wszczęte z urzędu przez Tribunalul Galați (wyższy sąd w Gałaczu).
- 17 Sąd odsyłający cytuje pkt 25 wyroku Trybunału RWE Vertrieb (C-92/11), punkty 76 i 78 wyroku Trybunału Kušionová (C-34/13) i punkty 27–31 wyroku Trybunału Andriuc i inni (C-186/16), które wskazują na wyłączenie z zakresu stosowania dyrektywy 93/13, zawarte w jej art. 1 ust. 2, postanowień odzwierciedlających bezwzględnie obowiązujące przepisy ustawowe lub wykonawcze.
- 18 W odniesieniu do pierwszego pytania prejudycjalnego Tribunalul Galați (wyższy sąd w Gałaczu) wnosi o ustalenie, czy sąd pierwszej instancji jest w pierwszej kolejności zobowiązany zbadać wypełnienie przez przedsiębiorcę obowiązku uprzedniego poinformowania konsumenta lub istnienie w umowie kredytu postanowienia umownego, którego nieuczciwy charakter będzie wyłączony z oceny.
- 19 W tym względzie sąd odsyłający zauważa, że w następstwie orzeczenia Trybunału Sprawiedliwości w sprawie C-186/16 Andriuc i inni, większa część orzecznictwa krajowego potwierdziła, że w przypadku, gdy zostaje podniesiony nieuczciwy charakter pewnych postanowień umownych dotyczących ryzyka kursowego, sąd musi przede wszystkim ocenić, czy kwestionowane postanowienia umowne odzwierciedlają jedynie przepis prawa krajowego (zasada nominalizmu walutowego ustanowiona w kodeksie cywilnym) i czy istotne znaczenie ma wyłączenie postanowienia umownego z oceny nieuczciwego charakteru, zgodnie z art. 1 ust. 2 dyrektywy 93/13/EWG. W praktyce organy sądowe nie traktowały priorytetowo oceny zachowania przedsiębiorcy na etapie poprzedzającym zawarcie umowy pod kątem wypełnienia przez niego obowiązku uprzedniego poinformowania konsumenta, co stanowi operację poprzedzającą zawarcie umowy kredytu, ale raczej znaczenie wspomnianego wyłączenia.
- 20 W odniesieniu do drugiego pytania prejudycjalnego Tribunalul Galați (wyższy sąd w Gałaczu) zwraca się do Trybunału o dokonanie wykładni na wypadek, kiedy sąd ocenia najpierw wypełnienie przez przedsiębiorcę obowiązku uprzedniego poinformowania i stwierdza, że ten ostatni nie wypełnił go zgodnie z wymogami prawa i nie przekazał konsumentowi treści postanowień umownych w jasny i zrozumiały sposób, tak aby ten ostatni dysponował przed zawarciem umowy wystarczającymi informacjami pozwalającymi na podjęcie rozważnej decyzji przy pełnej znajomości rzeczy. W takiej sytuacji powstaje pytanie, czy przedsiębiorca, który w odniesieniu do umowy nie działał w dobrej wierze, może skorzystać

z postanowień art. 1 ust. 2 dyrektywy 93/13/ EWG, tak iż postanowienie umowne dotyczące ryzyka kursowego odzwierciedlające przepis prawna krajowego jest wyłączone przez sąd z oceny nieuczciwego charakteru.

DOKUMENT ROBOCZY